

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2025/141

Karar Sayısı : 2025/274

Karar Tarihi : 25/12/2025

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: İstanbul Anadolu 90. Asliye Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun;

A. 25/5/2005 tarihli ve 5353 sayılı Kanun'un 4. maddesiyle değiştirilen 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasının,

B. 82. maddesinin,

Anayasa'nın 2., 13., 17., 20. ve 40. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebidir.

OLAY: Hırsızlık, mala zarar verme ve konut dokunulmazlığını ihlal etme suçlarından açılan davada itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN VE İLGİLİ GÖRÜLEN KANUN HÜKÜMLERİ**A. İptali İstenen Kanun Hükümleri**

Kanun'un itiraz konusu kuralların da yer aldığı

1. 80. maddesi şöyledir:

“Genetik inceleme sonuçlarının gizliliği

Madde 80 – (Değişik: 25/5/2005 – 5353/4 md.)

(1) 75, 76 ve 78 inci madde hükümlerine göre alınan örnekler üzerinde yapılan inceleme sonuçları, kişisel veri niteliğinde olup, başka bir amaçla kullanılamaz; dosya içeriğini öğrenme yetkisine sahip bulunan kişiler tarafından bir başkasına verilemez.

(2) Bu bilgiler, kovuşturmaya yer olmadığı kararına itiraz süresinin dolması, itirazın reddi, beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilip kesinleşmesi hâllerinde Cumhuriyet savcısının huzurunda derhâl yok edilir ve bu husus dosyasında muhafaza edilmek üzere tutanağa geçirilir.”

2. 82. maddesi şöyledir:

“Yönetmelik

Madde 82 – (1) 75 ilâ 81 inci maddelerde öngörülen işlemlerin yapılması ile ilgili usuller yönetmelikte gösterilir.”

B. İlgili Görülen Kanun Hükümleri

Kanun'un;

1. 75. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“(1) Bir suçla ilişkin delil elde etmek için şüpheli veya sanık üzerinde iç beden muayenesi yapılabilmesine ya da vücuttan kan veya benzeri biyolojik örneklerle saç, tükürük, tırnak gibi örnekler alınabilmesine; Cumhuriyet savcısı veya mağdurun istemiyle ya da re'sen hâkim veya mahkeme, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilebilir. Cumhuriyet savcısının kararı, yirmidört saat içinde hâkim veya mahkemenin onayına sunulur. Hâkim veya mahkeme, yirmidört saat içinde kararını verir. Onaylanmayan kararlar hükümsüz kalır ve elde edilen deliller kullanılamaz.”

2. 76. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“(1) Bir suçla ilişkin delil elde etmek amacıyla, mağdurun vücudu üzerinde dış veya iç beden muayenesi yapılabilmesine veya vücutundan kan veya benzeri biyolojik örneklerle saç, tükürük, tırnak gibi örnekler alınabilmesine; sağlığını tehlikeye düşürmemek ve cerrahi bir müdahalede bulunmamak koşuluyla; Cumhuriyet savcısının istemiyle ya da re'sen hâkim veya mahkeme, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilebilir. Cumhuriyet savcısının kararı, yirmidört saat içinde hâkim veya mahkemenin onayına sunulur. Hâkim veya mahkeme, yirmidört saat içinde kararını verir. Onaylanmayan kararlar hükümsüz kalır ve elde edilen deliller kullanılamaz.”

3. 78. maddesi şöyledir:

“Moleküler genetik incelemeler

Madde 78 – (1) 75 ve 76 ncı maddelerde öngörülen işlemlerle elde edilen örnekler üzerinde, soybağının veya elde edilen bulgunun şüpheli veya sanığa ya da mağdura ait olup olmadığının tespiti için zorunlu olması hâlinde moleküler genetik incelemeler yapılabilir. Alınan örnekler üzerinde bu amaçlar dışında tespitler yapılmasına yönelik incelemeler yasaktır.

(2) Birinci fıkra uyarınca yapılabilen incelemeler, bulunan ve kime ait olduğu belli olmayan beden parçaları üzerinde de yapılabilir. Birinci fıkranın ikinci cümlesi, bu hâlde de uygulanır.”

4. 79. maddesi şöyledir:

“Hâkimin kararı ve inceleme yapılması

Madde 79 – (1) 78 inci madde uyarınca moleküler genetik incelemeler yapılmasına sadece hâkim karar verebilir. Kararda inceleme ile görevlendirilen bilirkişi de gösterilir.

(2) Yapılacak incelemeler için resmen atanan veya bilirkişilikle yükümlü olan ya da soruşturma veya kovuşturmayı yürüten makama mensup olmayan veya bu makamın soruşturma veya kovuşturmayı yürüten dairesinden teşkilat yapısı itibarıyla ve objektif olarak ayrı bir birimine mensup olan görevliler, bilirkişi olarak görevlendirilebilirler. Bu

kişiler, teknik ve teşkilât bakımından uygun tedbirlerle yasak moleküler genetik incelemelerin yapılmasını ve yetkisiz üçüncü kişilerin bilgi edinmesini önlemekle yükümlüdürler. İncelenecek bulgu, bilirkşiye ilgilinin adı ve soyadı, adresi, doğum tarihi bildirilmeksizin verilir.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI'nın katılımlarıyla 17/6/2025 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle sınırlama sorunu görüşülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görev kapsamına giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kurallardır.

3. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 80. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile 82. maddesinin iptallerini talep etmiştir.

4. Anılan Kanun'un itiraz konusu 82. maddesinde Kanun'un 75 ila 81. maddelerinde öngörülen işlemlerin yapılmasıyla ilgili usullerin yönetmelikte düzenleneceği öngörülmüştür. 75. maddede şüpheli veya sanığın beden muayenesi ve vücudundan örnek alınması, 76. maddede diğer kişilerin beden muayenesi ve vücudundan örnek alınması, 77. maddede kadının muayenesi, 78. maddede moleküler genetik incelemeler, 79. maddede moleküler genetik inceleme yapılmasının usulü, 80. maddede genetik inceleme sonuçlarının gizliliği, 81. maddede ise fizik kimliğin tespiti düzenlenmiştir. 82. madde, 80. maddenin (2) numaralı fıkrasının yanı sıra 75 ila 81. maddeler yönünden geçerli, ortak kural niteliğindedir.

5. Bakılmakta olan dava ise önceki bir olay nedeniyle 80. maddenin (2) numaralı fıkrası uyarınca yapılan genetik inceleme sonucunda elde edilen bilginin saklanması ve delil olarak kullanılması suretiyle açılan bir ceza davasıdır. Bu itibarla bakılmakta olan davanın konusu gözetilerek 82. maddenin esasına ilişkin incelemenin “80. maddenin (2) numaralı fıkrası” yönünden yapılması gerekir.

6. Açıklanan nedenlerle 5271 sayılı Kanun'un;

A. 25/5/2005 tarihli ve 5353 sayılı Kanun'un 4. maddesiyle değiştirilen 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasının esasının incelenmesine,

B. 82. maddesinin esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin “80. maddenin (2) numaralı fıkrası” yönünden yapılmasına,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

7. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Muhammed Nuri ÖZGÜR tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu ve ilgili görülen kanun hükümleri, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

8. 5271 sayılı Kanun’un 75. maddesinin (1) numaralı fıkrasında bir suça ilişkin delil elde etmek için şüpheli veya sanık üzerinde iç beden muayenesinin yapılabilmesine ya da vücuttan kan veya benzeri biyolojik örneklerle saç, tükürük, tırnak gibi örneklerin alınabilmesine; Cumhuriyet savcısı veya mağdurun istemiyle ya da resen hâkim veya mahkemece, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ise Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilebileceği belirtilmiştir.

9. Anılan Kanun’un 76. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise bir suça ilişkin delil elde etmek amacıyla, mağdurun sağlığını tehlikeye düşürmemek ve cerrahi bir müdahalede bulunmamak koşuluyla vücudu üzerinde dış veya iç beden muayenesinin yapılabilmesine veya vücutundan kan veya benzeri biyolojik örneklerle saç, tükürük, tırnak gibi örneklerin alınabilmesine; Cumhuriyet savcısının istemiyle ya da resen hâkim veya mahkemece, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ise Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilebileceği düzenlenmiştir.

10. Söz konusu fıkralarda Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilmesi hâlinde bu kararın yirmi dört saat içinde hâkim veya mahkemenin onayına sunulacağı, hâkim veya mahkemenin yirmi dört saat içinde kararını vereceği, onaylanmayan kararların hükümsüz kalacağı ve elde edilen delillerin kullanılamayacağı hükme bağlanmıştır.

11. Kanun’un 78. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise 75. ve 76. maddelerde öngörülen işlemlerle elde edilen örnekler üzerinde soybağının veya elde edilen bulgunun şüpheli veya sanığa ya da mağdura ait olup olmadığının tespiti için zorunlu olması hâlinde moleküler genetik incelemelerin yapılabilmesi, alınan örnekler üzerinde bu amaçlar dışında tespitlerin yapılmasına yönelik incelemelerin yasak olduğu belirtilmiştir. Anılan maddenin (2) numaralı fıkrasında moleküler genetik incelemelerin bulunan ve kime ait olduğu belli olmayan beden parçaları üzerinde de yapılabilmesi, (1) numaralı fıkranın ikinci cümlesi uyarınca bu durumda da alınan örnekler üzerinde bu amaçlar dışında tespitlerin yapılmasına yönelik incelemelerin yasak olduğu öngörülmüştür.

12. 79. maddenin (1) numaralı fıkrasında 78. maddede belirtilen moleküler genetik incelemelerin yapılmasına sadece hâkim tarafından karar verilebileceği, verilen kararda inceleme ile görevlendirilen bilirkişinin de göstereceği hüküm altına alınmıştır. Söz konusu maddenin (2) numaralı fıkrasının birinci ve ikinci cümlelerinde, yapılacak incelemeler için

resmen atanan veya bilirkişilikle yükümlü olan ya da soruşturma veya kovuşturmayı yürüten makama mensup olmayan ya da bu makamın soruşturma veya kovuşturmayı yürüten dairesinden teşkilat yapısı itibarıyla ve objektif olarak ayrı bir birimine mensup olan görevlilerin bilirkişi olarak görevlendirilebileceği, bu kişilerin teknik ve teşkilat bakımından uygun tedbirlerle yasak moleküler genetik incelemelerin yapılmasını ve yetkisiz üçüncü kişilerin bilgi edinmesini önlemekle yükümlü oldukları belirtilmiştir. Anılan fıkranın üçüncü cümlesinde incelenecek bulgunun bilirkişiye ilgilinin adı ve soyadı, adresi, doğum tarihi bildirilmeksizin verileceği öngörülmüştür.

13. 80. maddenin (1) numaralı fıkrasında 75., 76. ve 78. madde hükümlerine göre alınan örnekler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarının kişisel veri niteliğinde olduğu, başka bir amaçla kullanılamayacağı ve dosya içeriğini öğrenme yetkisine sahip bulunan kişiler tarafından bir başkasına verilemeyeceği belirtilmiştir. Anılan maddenin itiraz konusu (2) numaralı fıkrasında ise bu bilgilerin kovuşturmaya yer olmadığı kararına itiraz süresinin dolması, itirazın reddi, beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilip kesinleşmesi hâllerinde Cumhuriyet savcısının huzurunda derhâl yok edileceği ve bu hususun dosyasında muhafaza edilmek üzere tutanağa geçirileceği hükme bağlanmıştır.

14. İtiraz konusu 82. maddede de 75 ila 81. maddelerde öngörülen işlemlerin yapılması ile ilgili usullerin yönetmelikte düzenleneceği öngörülmüştür. Kural, “80. maddenin (2) numaralı fıkrası” yönünden incelenmiştir.

B. İtirazın Gerekçesi

15. Başvuru kararında özetle; genetik inceleme sonuçlarının özel nitelikli kişisel veri olduğu, 5271 sayılı Kanun’un 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında söz konusu kişisel verilerin korunması için yeterli güvencelerin öngörülmediği, anılan fıkra da bazı kararların verilmesi ve kesinleşmesi durumunda genetik inceleme sonuçlarının imha edileceğinin düzenlendiği, bu itibarla söz konusu kararlar haricinde bir kararın verilmesi hâlinde veya bu kararların henüz verilmediği durumlarda elde edilen inceleme sonuçlarının saklanması ve bu suretle DNA veri tabanının oluşturulmasına imkân tanıdığı şeklinde yorumlanabileceği, anılan Kanun’un 82. maddesinde biyolojik örneklerin elde edilmesi ve incelenmesinin yanı sıra saklanmasına ilişkin işlemlerin de yönetmelikte düzenleneceğinin öngörüldüğü, genetik verilerin ne şekilde elde edileceği, nerede ve hangi koşullarda saklanacağı ve imha edileceği gibi konuların kanunda açıkça düzenlenmesi gerektiği, kuralların belirli ve öngörülebilir olmadığı, kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlemler içermediği belirtilerek Anayasa’nın 2., 13., 17., 20. ve 40. maddelerine aykırı oldukları ileri sürülmüştür.

C. Anayasa’ya Aykırılık Sorunu

1. Kanun’un 80. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

16. Anayasa’nın 20. maddesinin birinci fıkrasında herkesin özel ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu, özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamayacağı belirtilmiş; üçüncü fıkrasında da “Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler,

ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir” denilerek kişisel verilerin korunması, özel hayatın gizliliğinin korunması kapsamında güvenceye kavuşturulmuştur.

17. Kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı, insan onurunun korunması ve bireyin kişiliğini serbestçe geliştirebilmesi hakkının özel bir biçimi olarak bireyin hak ve özgürlüklerini kişisel verilerin işlenmesi sırasında korumayı amaçlamaktadır.

18. Anayasa Mahkemesinin kararlarında da belirtildiği üzere “...adı, soyadı, doğum tarihi ve doğum yeri gibi bireyin sadece kimliğini ortaya koyan bilgiler değil; telefon numarası, motorlu taşıt plakası, sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, özgeçmiş, resim, görüntü ve ses kayıtları, parmak izleri, IP adresi, e-posta adresi, hobiler, tercihler, etkileşimde bulunulan kişiler, grup üyelikleri, aile bilgileri, sağlık bilgileri gibi kişiyi doğrudan veya dolaylı olarak belirlenebilir kılan tüm veriler...” kişisel veri olarak kabul edilmektedir (AYM, E.2013/122, K.2014/74, 9/4/2014; E.2014/149, K.2014/151, 2/10/2014; E.2014/74, K.2014/201, 25/12/2014; E.2014/180, K.2015/30, 19/3/2015; E.2015/32, K.2015/102, 12/11/2015).

19. Öte yandan 4/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun 6. maddesinde; kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri özel nitelikli kişisel veri olarak tanımlanmıştır. Kanun koyucu tahdidi olarak saydığı özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesini bu verilerin önemine binaen daha katı kurallara bağlamıştır. Özel nitelikli kişisel verilerin anılan maddenin (3) numaralı fıkrasına göre gösterilen istisnalar dışında işlenmesi yasaklanmıştır. Bu istisnalardan biri olan söz konusu fıkranın (b) bendine göre kanunlarda açıkça öngörülmesi hâlinde özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi mümkündür.

20. İtiraz konusu kuralla bir suça ilişkin olarak delil elde etmek amacıyla yapılan genetik inceleme sonucunda elde edilen bilgilerin kovuşturmaya yer olmadığı kararına itiraz süresinin dolması, itirazın reddi, beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilip bu kararların kesinleşmesi hâllerinde derhâl yok edilmesi öngörülmektedir. Buna göre söz konusu durumlar dışında genetik inceleme sonucunda elde edilen bilgiler, dosyasında saklanmaya devam edecektir. Bu yönüyle kural, ceza soruşturması ya da kovuşturması sırasında elde edilen kişisel veri niteliğindeki genetik inceleme sonuçlarının saklanmasına belli durumlarda imkân tanımak suretiyle kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sınırlama getirmektedir.

21. Anayasa’nın 13. maddesinde “Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.” denilmektedir. Buna göre kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa’da öngörülen sınırlama sebeplerine, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine uygun olması gerekir.

22. Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleri uyarınca kişisel verilerin korunmasını isteme hakkını sınırlamaya yönelik kanuni bir düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp kural keyfilige izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olmalıdır.

23. Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye bağlanan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde, kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye bağlanan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

24. Anayasa Mahkemesi daha önce verdiği kararlarda kişisel verileri işleyen tüm gerçek ve tüzel kişilerin 6698 sayılı Kanun kapsamında olduğunu, özel kanununda kişisel verilerle ilgili olarak özel bir düzenleme yer almasa dahi anılan Kanun'daki genel hükümlerin kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı yönünden gerekli güvenceleri karşıladığı sonucuna ulaşmıştır (bkz. AYM, E.2021/84, K.2022/117, 13/10/2022, §§ 65-73; E.2020/67, K.2022/139, 9/11/2022, §§ 54-59).

25. Bu bağlamda öncelikle kişisel verilerin işlenmesinde, kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasları düzenlemek suretiyle bu konuda özel güvenceler öngören Kanun hükümlerinin kural bakımından uygulanma imkânının bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

26. Kanun'un "*İstisnalar*" başlıklı 28. maddesinde Kanun hükümlerinin uygulanmayacağı hâller sayılmıştır. Söz konusu maddenin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinde "*Kişisel verilerin soruşturma, kovuşturma, yargılama veya infaz işlemlerine ilişkin olarak yargı makamları veya infaz mercileri tarafından işlenmesi*" hâli de bu kapsamda düzenlenmiştir.

27. Dolayısıyla soruşturma, kovuşturma, yargılama veya infaz işlemleri sırasında yargı makamları veya infaz mercileri tarafından elde edilen kişisel verilerin işlenmesinde Kanun hükümlerinde yer alan güvenceler geçerli olmayacaktır. Bu itibarla kural kapsamında elde edilen kişisel verilerle ilgili olarak yeterli anayasal güvencelerin sağlanıp sağlanmadığının incelenmesi gerekir.

28. Bu bağlamda kişisel verilerin işlenmesi sürecinde, bu verilerin işlenmesinin hukuki dayanağı ve işlemenin amaçları, işlenecek verilerin kapsamı, verilerin saklanacağı süre, veri sahibinin hakları, işlemenin sonuçları ve verilerin muhtemel yararlanıcıları hususlarında ilgisine bilgilendirme yapılarak verilerinin işlendiğinden haberdar edilmesi ve sürecin şeffaflığının sağlanması zorunludur. Bu sebeple kişisel verilerin gerçeğe uygun surette tutulması, ilgisinin bu veriye erişiminin sağlanması, hukuka aykırı olarak tutulan kişisel

verilerin gecikmeksizin düzeltilmesi veya silinmesi için tedbirlerin alınması, bu konuda kişilere talep hakkının tanınması ve kişisel verilerin gizliliğinin sağlanarak yetkisiz veya kanuna aykırı olarak işlenmemesi gerekir (*Bestami Eroğlu* [GK], B. No: 2018/23077, 17/9/2020, § 144).

29. Ayrıca bu kişisel verilerin kaybolmaması, imha edilmemesi ya da zarar görmemesi için uygun teknik ve yapısal tedbirler öngörülmelidir. Kişisel veriler sınırlama ya da müdahale amacı için gerekenden daha uzun süre saklanmamalı, sınırlama amacına uygun olarak işlenmeli, bu amacı aşan sınırlamalara karşı kişilere yargı yollarına etkin başvuru imkânı tanınmalıdır. Kişisel verilerden, veri sahibi hakkında otomatik sonuçlar çıkarılması yöntemine ilke olarak başvurulmamalı, işin niteliğinin bu yöntemin uygulanmasını gerektirdiği durumlarda ise veri sahibine yüklenen külfeti hafifletmek amacıyla söz konusu yönteme dayanmayan bir karar alınmasını talep etme hakkı gibi usule ilişkin güvenceler sağlanmalıdır (*Bestami Eroğlu*, § 144).

30. Öte yandan din veya felsefi inanç, ırk veya etnik köken, cinsel yönelim, bazı örgütlenmelere üyelik, sağlık, genetik veriler, biyometrik veriler ve mahkûmiyet verileri gibi hassas kişisel verilerin söz konusu olduğu durumlarda kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ilke olarak sınırlanmamalı ancak zorunlu olduğu bazı istisnai hâllerde bunun kişiler üzerinde ortaya çıkaracağı sonuçların ağırlığı ve kişiler hakkında ayrımcı uygulamalara yol açma tehlikesi dikkate alınarak kişisel verilerin korunmasına ilişkin güvenceler daha katı uygulanmalıdır (*Bestami Eroğlu*, § 144).

31. Bu çerçevede bir suç soruşturması ya da kovuşturması sırasında elde edilen genetik verilerin özel nitelikli kişisel veri olduğu da gözetilerek bu verilere ilişkin güvencelerin katı bir şekilde uygulanması gerektiği açıktır.

32. Suç fiillerinin açıklığa kavuşturulması ve suçun faillerinin tespit edilmesinin suçların önlenmesi ve kamu düzeninin sağlanması amacıyla hizmet ettiği açıktır. Dolayısıyla kanun koyucunun soruşturma veya kovuşturma sürecinde elde edilen genetik verilerin saklanmasıyla yönelik kanuni düzenlemeler öngörmesi de mümkündür. Bununla birlikte genetik verilerin suçun türü ya da ağırlığı veya soruşturma ve kovuşturma sonucunda verilen kararın niteliği gibi belli ölçütler öngörülmezsizin kategorik olarak süresiz bir şekilde saklanmasına imkân tanınması özel nitelikli kişisel verilerin korunmasına ilişkin anayasal güvencelerle bağdaşmayabilir.

33. Bu nedenle söz konusu genetik verilerin amacına uygun bir şekilde saklanması, sonraki soruşturma ve kovuşturmalarda kullanılmasının mümkün olup olmadığı, kullanılacaksa bunun hangi şartlarda gerçekleşeceği hususlarının kanunda açıkça düzenlenmesi gerekir. Ayrıca biyolojik örneklerin alındığı kişinin dosyadaki sıfatı, soruşturma veya kovuşturma konusu suçun türü ve ağırlığı, süreç sonunda fail hakkında verilen kararın niteliği ve failin yaşı gibi faktörler de dikkate alınarak belirlenecek sürelerin geçmesiyle verilerin imha edilmesine yönelik güvencelerin öngörülmesi gerektiği açıktır.

34. Kuralda genetik inceleme sonucunda elde edilen bilgilerin kovuşturmaya yer olmadığı kararına itiraz süresinin dolması, itirazın reddi, beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilip kesinleşmesi hâllerinde yok edileceği öngörülmektedir. Bununla birlikte söz konusu kararların verilmesi ve kesinleşmesine kadarki süreç ile bu kararlar

dışında kalan mahkûmiyet, davanın reddi veya düşmesi gibi kararların verilmesi hâlinde genetik inceleme sonucunda elde edilen bilgilerin ne kadar süreyle ve ne şekilde saklanacağı, imha edilip edilmeyeceği, imha sırasında izlenecek usul ile ilgililerin bu bilgilerin silinmesini isteyip istemeyeceği gibi konularda kanunda herhangi düzenlemeye yer verilmemiştir.

35. Bu itibarla moleküler genetik inceleme sonucunda elde edilen verilerin korunmasına yönelik yeterli güvenceler ve temel ilkeler öngörülmezsizin kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sınırlama getiren kuralın kanunilik şartını sağlamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

36. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Basri BAĞCI, Rıdvan GÜLEÇ ve Ömer ÇINAR bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 2. ve 40. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüşse de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleri bağlamında yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 40. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 17. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

İncelenmesi

37. 5271 sayılı Kanun'un 80. maddesinin (2) numaralı fıkrası yönünden incelenen itiraz konusu kuralla genetik inceleme sonucunda elde edilen bilgilerin yok edilmesi ile ilgili usulün yönetmelikte düzenlenmesi öngörülmüştür. Bu itibarla kuralın kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sınırlama teşkil ettiği açık olan genetik verilerin elde edilmesi, kaydı ve saklanması sürecinin kanuniliği bağlamında tartışılması gereken bir konuyu düzenlediği anlaşılmaktadır.

38. Temel hakları sınırlayan bir kanunun temel esasları, ilkeleri ve çerçeveyi belirlemiş olması Anayasa'nın 7. maddesiyle güvenceye alınan yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesinin de bir gereğidir. Nitekim türevsel nitelikteki düzenleyici işlemler bakımından yürütmenin düzenleme yetkisi, sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Bu nedenle temel ilkeleri belirlenmeksizin ve çerçevesi çizilmeksizin yürütme organına düzenleme yetkisi veren bir kanun kuralı ile sınırsız, belirsiz, geniş bir alanın yürütmenin düzenlenmesine bırakılması, Anayasa'nın belirtilen maddesine aykırılık oluşturur (AYM, E.2011/42, K.2013/60, 9/5/2013; E.2019/36, K.2021/15, 4/3/2021, § 57; E.2022/81, K.2023/153, 13/9/2023, § 76). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 7. maddesinde güvenceye alınan yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

39. Anılan Kanun'un 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında söz konusu kararların verilmesi durumunda moleküler genetik inceleme sonucunda elde edilen bilgilerin Cumhuriyet savcısının huzurunda derhâl yok edileceği ve bu hususun dosyasında muhafaza edilmek üzere tutanağa geçirileceği belirtilmiştir. İtiraz konusu kuralda ise moleküler genetik

inceleme sonucunda elde edilen bilgilerin kovuşturmaya yer olmadığı kararına itiraz süresinin dolması, itirazın reddi, beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilir kesinleşmesi hâllerinde yok edilmesine ilişkin usulün yönetmelikte gösterileceği hükme bağlanmak suretiyle bu konuda düzenleme yapma yetkisi idareye bırakılmıştır.

40. Bununla birlikte kuralda belirtilen kararların kesinleşmesine kadarki süreç ile bu kararlar dışında verilebilecek mahkûmiyet, davanın reddi veya düşmesi gibi kararlarda genetik inceleme sonucunda elde edilen bilgilerle ilgili olarak kişilerin bilgilendirilmesi, bu bilgilere erişim, bilgilerin saklanması, süresi, bunların imha edilip edilmeyeceği, edilecekse usulü, ilgililerin bu bilgilerin silinmesi ya da içeriğine yönelik talepte bulunma imkânları ile buna ilişkin etkili başvuru yolunun sağlanıp sağlanmadığı gibi temel konularda yasal çerçeve çizilmeden yürütme organına sınırları ve kapsamı belirli olmayan bir yetki tanınmıştır. Dolayısıyla kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına getirilen sınırlamanın kanunilik ilkesiyle bağdaşmadığı sonucuna varılmıştır.

41. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Basri BAĞCI, Rıdvan GÜLEÇ ve Ömer ÇINAR bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 2. ve 40. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleri bağlamında yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 40. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 17. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

IV. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

42. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında “*Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.*” denilmekte; 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanmak suretiyle Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete’de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

43. 5271 sayılı Kanun'un 80. maddesinin (2) fıkrasının ve 82. maddesinin “80. maddenin (2) numaralı fıkrası” yönünden iptal edilmeleri nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince iptal hükümlerinin kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

V. HÜKÜM

4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun;

A. 25/5/2005 tarihli ve 5353 sayılı Kanun’un 4. maddesiyle değiştirilen 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasının,

B. 82. maddesinin “80. maddenin (2) numaralı fıkrası” yönünden,

Anayasa’ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, Basri BAĞCI, Rıdvan GÜLEÇ ile Ömer ÇINAR’ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, iptal hükümlerinin Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE’DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE 25/12/2025 tarihinde karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR

Üye
Metin KIRATLI

KARŞI OY

1. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun (CMK) 80. maddesinde; aynı Kanunun 75, 76 ve 78. maddeleri hükümlerine göre şüpheli, sanık veya diğer kişilerin vücutlarından temin edilen örneklerin inceleme sonuçlarının akıbetleri ile ilgili düzenlemeye yer verilmektedir.

2. CMK'nın 80. maddesinin ilk fıkrasında, söz konusu vücut örneklerinin kişisel veri niteliğinde olduğu, başka bir amaçla kullanılmayacağı, ayrıca dosya içeriğini öğrenme yetkisine sahip bulunan kişiler tarafından bir başkasına verilemeyeceği açıkça düzenlenmiştir.

3. 80. maddenin ikinci fıkrasında ise soruşturmanın kovuşturmaya yer olmadığı şeklinde sonuçlanıp kesinleşmesi veya kovuşturma dosyasının beraat ya da ceza verilmesine yer olmadığı kararı ile sona erdirilmesi hallerinde, söz konusu verilerle ilgili dosya muhtevastaki bilgilerin Cumhuriyet Savcısı huzurunda yok edileceğini ve buna ilişkin tutanağın dosyada muhafaza altına alınacağı düzenlenmektedir.

4. İtiraz incelemesine esas teşkil eden İstanbul Anadolu 90. Asliye Ceza Mahkemesinin, bina içinden hırsızlık suçuyla ilgili 2025/345 esas sayılı dosyasında, hırsızlık suçunun faili olarak belirlenen kişinin, isnat olunan suç u işlediğine dair delil olarak 06/03/2009 tarihli başka bir olaya dair soruşturma kapsamında elde edilen biyolojik örnek ile yargılamaya konu olaya ilişkin suç mahallinden temin edilen plastik eldivendeki DNA profilinin uyumlu olmasına dayanıldığı ifade edilmiştir.

5. İtiraz Mahkemesi bir önceki olay nedeniyle alınan örneklerin kolluk tarafından DNA veri bankasına kaydedildiğini ve bu veriler üzerinde yapılan tarama işlemi sonucu yargılamaya konu eyleme dair delil elde edildiğini ifade ederek hukuka ve kanuna uygun oluşturulmuş DNA veri bankası olmamasına rağmen bu verilerin ceza soruşturma ve kovuşturmalarında kullanılmasını hukuka aykırı delil olarak nitelendirmiş ve itiraz talebine konu ettiği CMK'nın 80. maddesinin ikinci fıkrasının uygulanmanın hukuki dayanağını oluşturduğundan bahisle iptal talebinde bulunmuştur.

6. Kolluğun daha önce yapmış olduğu DNA tespitlerinin veri bankasında arşivlenerek müstakbel olaylarda kıyasen uygulanmasına ilişkin işlemlerin hukuki dayanağını, itiraz dosyasında iddia edildiği gibi CMK'nın 80/2. maddesi değil, söz konusu kolluğun kendi mevzuatı oluşturmaktadır.

7. 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun 16. maddesine istinaden çıkartılan Bölge Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlükleri Yönetmeliğinin 30. maddesi incelemeye tabi tutulan DNA örneklerinin arşivlenmesi ve raporlanması noktasında büro amirliklerine görev tevdi etmektedir.

8. Somut dosyada delil olarak kullanılan veriler bu kapsamda toplanan örneklerin kıyasen incelenmesi noktasında tespit edilen kanıtlardır.

9. İtiraz konusu edilen CMK'nın 80. maddesinin bu haliyle veri bankası teşkiline hukuken altyapı oluşturmaları mümkün değildir. Zira CMK'nın 80. maddesi toplanan verilerin paylaşılması noktasında net bir yasaklama hükmü ihtiva etmektedir.

10. Diğer taraftan çoğunluk mahkûmiyet, davanın reddi ve düşme kararı verilmesi durumlarında verilerin akıbetleriyle ilgili bir düzenleme olmamasını kuralın iptali açısından bir gerekçe olarak ileri sürmektedir.

11. CMK'nın 80. maddesinin ilk fıkrasında getirilen; söz konusu verilerin dosya dışına çıkartılamayacağına dair yasak yeterli bir kısıtlama ve güvence sağlamaktadır. Kaldı ki ilgili hakkında mahkûmiyet kararı verilmesi durumunda dosya mevcut olduğu sürece esaslı delil mahiyetindeki verilerin dosyada muhafaza edilmesi de bir gerekliliktir. Diğer taraftan dosyalar mevzuat gereği saklanmaları icap eden sürelerin tamamlanmasını müteakip imha edileceğinden verilerin sürekli elde tutulması gibi bir durumda söz konusu değildir.

12. İptali talep edilen CMK'nın 80. maddesinin ikinci fıkrasındaki hükmün Anayasanın 20/3. maddesinde düzenlenen ve kişisel verilerle ilgili getirilen düzenlemelere aykırı bir yönünün olmadığını, aksine CMK'nın 80. maddesinin ilk fıkrasında verilerin paylaşımına kısıtlama getirilmesi ile yeterli güvenceleri sağladığını, sorun olarak aktarılan durumun yukarda aktarılan başka mevzuat hükümlerinden kaynaklandığını değerlendirdiğimizden, çoğunluğun iptal yönündeki görüşüne iştirak edilmemiştir.

13. Diğer yandan çoğunluk tarafından konuya ilişkin hususların düzenlenmesi için yönetmelik çıkartma yetkisi veren CMK'nın 82. maddesinin de, 80. maddenin ikinci fıkrası yönünden iptaline karar verilmiştir.

14. Yukarda aktarılan gerekçeler çerçevesinde 80. madde muhtevasında ki düzenlemelerin yeterli bir kanuni çerçeve oluşturduğunu ve iptalinin yerinde olmadığını mütalaa ettiğimizden, aksi yöndeki çoğunluk fikrine katılmamıştır.

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Ömer ÇINAR